

КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ТАРАСА ШЕВЧЕНКА

Історичний факультет
Кафедра етнології та краєзнавства

«ЗАТВЕРДЖУЮ»
Заступник декана з науково-педагогічної
та навчальної роботи
Факультет
Тарас ПШЕНИЧНИЙ
« 29 » 20 22 року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

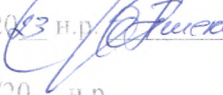
Культура національних меншин України

для здобувачів освіти

галузь знань **03 Гуманітарні науки**
спеціальність **032 Історія та археологія**
освітній рівень **другий (магістерський)**
освітня програма **Етнологія**
вид дисципліни **вибіркова**

Форма навчання	денна
Навчальний рік	2021 /2022
Семестр	3
Кількість кредитів ECTS	4
Мова викладання, навчання та оцінювання	українська
Форма заключного контролю	іспит

Викладач: Громова Наталія Олександрівна, кандидат історичних наук, доцент, доцент
кафедри етнології та краєзнавства

Пролонговано: на 20 ~~22~~ / 20 ~~23~~ н.р. « 29 » 20 22 р.
(підпис, ПІБ, дата)
на 20 ___ / 20 ___ н.р. () « ___ » 20 ___ р.
(підпис, ПІБ, дата)

КИЇВ – 2021

Розробник: Громова Наталія Олександрівна, кандидат історичних наук, доцент, доцент кафедри етнології та краєзнавства

ЗАТВЕРДЖЕНО

Зав. кафедри етнології та краєзнавства

(підпис) _____ (Капелюшний В.П.)

Протокол № 13 від 30 червня 2021 р.

Схвалено науково - методичною комісією історичного факультету

Протокол від № 7 від 26 серпня 2021 року.

Голова науково-методичної комісії _____ (Герес Н.В.)

ВСТУП

Мета дисципліни – формування знань у студентів про історію появи представників національних меншин в Україні, особливості їх духовної та матеріальної культури, історичну долю.

2. Попередні вимоги до опанування або вибору навчальної дисципліни:

1. *Знати* традиційну духовну та матеріальну культуру українців.
2. *Вміти* опитувати респондентів у ході польових етнографічних експедицій.
3. *Володіти елементарними навичками* джерельної критики, історичного аналізу, встановлення причинно-наслідкових зв'язків.

3. Анотація навчальної дисципліни:

Вивчення курсу «Культура національних меншин України» в навчальному процесі передбачає ознайомлення студентів із чисельністю та розміщенням представників національних меншин за даними переписів населення України 1989 та 2001 років. Розглядається державна етнокультурна політика в Україні та задоволення культурних, освітніх, політичних та інших прав представників національних меншин України. Основна увага приділена вивченню появи іноетнічних груп в Україні, а також дослідженню їхньої традиційно-побутової культури.

4. Завдання (навчальні цілі) – сформувати у студентів узагальнюючу систему знань про історію та культуру національних меншин в Україні. У результаті вивчення дисципліни студенти повинні **засвоїти** методичку аналітичної науково-дослідної роботи; **знати**:

- термінологічно-понятійний апарат з історії та культури національних меншин України;
- чисельність найбільших національних меншин України згідно даних переписів населення України 1989 та 2001 років;
- історію появи та розвитку найчисленніших національних меншин, які складають більше 0,1% населення України;
- характер етнокультурних процесів, що відбувалися в Україні з представниками іноетнічних спільнот;
- специфіку духовної та матеріальної культури національних меншин України;
- основні нормативні документи, на яких базується державна політика України в сфері підтримки культурних, освітніх та політичних прав представників національних меншин.

Вміти:

- опитувати представників національних меншин у ході польових етнографічних експедицій;
- показати на карті України місця компактного розселення національних меншин;
- простежити трансформацію в сфері етнічної культури національних меншин;
- аналізувати взаємовідносини титульного етносу України та представників національних меншин;
- з'ясувати причини, умови, простежувати хід, визначити головні рушійні сили в окремих подіях історії національних меншин України.

Здобуті знання в майбутньому можна застосовувати в освітньо-виховному процесі та в експертно-аналітичній діяльності.

5. Результати навчання за дисципліною:

Результат навчання		Форми (та/або методи і технології) викладання і навчання	Методи оцінювання та пороговий критерій оцінювання (за необхідності)	Відсоток у підсумковій оцінці з дисципліни
Код	Результат навчання			
1.1	Знати термінологічно-понятійний апарат національних меншин України.	лекція	контрольна робота 1 (тест)	4%
1.2	Знати основні періоди історії національних меншин України.	лекція	контрольна робота 2 (тест)	4%
1.3	Знати характер етнокультурних процесів, що відбувалися в Україні з представниками іноетнічних спільнот.	лекція	контрольна робота 1 (тест)	7%
1.4	Знати державну політику України стосовно національних меншин.	лекція	контрольна робота 2 (тест)	7%
2.1	Вміти характеризувати (визначати характерні риси) культурний розвиток народів, що проживають на території України.	семінар	усне опитування	8%
2.2	Вміти визначати й оцінювати наслідки окремих подій в історії національних меншин України.	семінар	усне опитування	8%
2.3	Вміти визначати вплив національних меншин України на історію та культуру держав, звідки вони родом.	семінар	усне опитування	7%
2.4	Вміти розуміти сутність і характер етнокультурних процесів, які відбувалися в Україні.	семінар	усне опитування	7%
2.5	Вміти провести порівняльний аналіз явищ та подій з історії та культури національних меншин України.	лекція	реферат	4%
2.6	Вміти застосовувати набуті знання для вивчення традиційної культури національних меншин України шляхом опитування респондентів в ході полевих етнографічних експедицій.	лекція	реферат	4%
2.7	Вміти встановлювати причинно-наслідкові зв'язки в окремих подіях історії національних меншин України.	лекція	іспит	20%
2.8	Вміти з'ясувати причини, умови, простежити хід, визначити головні рушійні сили в окремих подіях історії національних меншин України.	лекція	іспит	20%

6. Співвідношення результатів навчання дисципліни із програмними результатами навчання (необов'язково для вибіркових дисциплін, які не входять до блоків спеціалізації)

Результати навчання дисципліни (код)	1.1	1.2	1.3	1.4	2.1	2.2	2.3	2.4	2.5	2.6	2.7	2.8
Програмні результати навчання (назва)												
1. Аналізувати теоретичні та методологічні проблеми сучасної історичної науки, критично оцінювати стан проблеми та результати останніх досліджень.	+	+			+			+				+
13. Знати та розуміти методологію проведення етнологічних досліджень та організації етнографічних експедицій.										+		
15. Вміти адаптувати результати наукових досліджень під час організації науково-дослідної роботи етнолога по збиранню та опрацюванню етнографічного матеріалу.								+	+	+		

7. Схема формування оцінки.

7.1 Форми оцінювання студентів:

- семестрове оцінювання:

1. Контрольна робота з тем ТБ 1 (тест): РН 1.1, 1.3 – 10 балів/6 балів*.
2. Контрольна робота з тем ТБ 2 (тест): РН 1.2, 1.4 – 10 балів/6 балів.
3. Реферат з тем ТБ 1: РН 2.5 – 10 балів/3 бали.
4. Реферат з тем ТБ 2: РН 2.6 – 10 балів/3 бали.
5. Оцінювання роботи під час семінарських занять ТБ1: РН 2.1-2.2 – 5 балів/2 бали.
6. Оцінювання роботи під час семінарських занять ТБ2: РН 2.3-2.4 – 15 балів/5 балів.

* максимальний бал/ пороговий бал для отримання позитивної оцінки з відповідної форми контролю.

- підсумкове оцінювання:

- форма оцінювання – іспит;
- максимальна кількість балів, які може отримати студент – 40 балів;
- Оцінюються такі результати навчання студента: вміння встановити причинно-наслідковий зв'язок у явищах культури національних меншин України, вміння з'ясувати причини, умови, простежити хід, визначити головні рушійні сили в окремих подіях історії національних меншин України.
- форма проведення іспиту – письмова, види завдань – завдання, які потребують розгорнутих відповідей;
- мінімальний пороговий рівень екзаменаційної оцінки, за якої іспит вважається складеним – 25 балів.

Необхідна умова допуску до іспиту: студент не допускається до іспиту, якщо під час семестру набрав менше ніж 20 балів (критично-розрахунковий мінімум). Рекомендований мінімум допуску до іспиту 35 балів.

7.2. Організація оцінювання:

Загальну кількість балів студента формують семестрові бали, отримані з усіх тем двох тематичних блоках (бали, отримані під час семінарів (усні опитування); бали, отримані за виконання рефератів; бали, отримані під час контрольних робіт (за виконання тестових завдань), а також бали, отримані під час складання підсумкового контролю (іспиту), а саме: за виконання запропонованих завдань.

Зміст курсу поділений на 2 змістових модулі. Кожний змістовий модуль включає в себе лекції, семінари, самостійну роботу студентів, які завершуються рейтинговим контролем рівня засвоєння знань програмного матеріалу відповідної частини курсу. У тематичний блок 1 (ЗМ1) входять теми 1-5, у тематичний блок 2 (ЗМ2) – теми 6-14.

Оцінка успішності знань студентів здійснюється в двох формах: семестрове оцінювання (контрольні роботи, усне опитування, реферати) і підсумкове оцінювання (іспит).

Загальна сума балів – 100 балів (із них, семестрове оцінювання – максимум 60 балів; підсумкове оцінювання (іспит) – максимум 40 балів).

<i>Тематичний блок 1</i> Культура найчисленніших національних меншин України			<i>Тематичний блок 2</i> Культура малочисленних національних меншин України			Іспит
31 заліковий бал (максимум)			29 залікових балів (максимум)			
<i>Самостійна робота (реферат)</i>	<i>Семінари</i>	<i>Контрольна робота з тем 1-5</i>	<i>Самостійна робота (реферат)</i>	<i>Семінари</i>	<i>Контрольна робота з тем 6-14</i>	40 балів (максимум)
10 (максимум)	5 (максимум)	10 (максимум)	10 (максимум)	15 (максимум)	10 (максимум)	

Упродовж семестру оцінюється робота студента **під час кожного семінару** (доповідь, доповнення, участь у дискусії). Під час семінару студент має можливість досягти від 1 до 5 балів. Критеріями оцінювання відповіді студента під час семінару є:

- повнота розкриття питання 1 бал;
- логіка викладення 1 бал;
- використання основної і додаткової літератури 1 бал;
- використання джерел 1 бал;
- аналітичні міркування, вміння робити висновки 1 бал.

Реферат студент подає викладачеві на останньому семінарі кожного Змістового модулю, зокрема Реферат 1 (остання декада вересня) і Реферат 2 (остання декада листопада). Критеріями оцінки самостійної роботи студента є:

- глибоке розкриття проблеми, відображена власна позиція 10 балів;
- тема розкрита неповно 6 балів;
- реферат суто компілятивного рівня 3 бали;
- розкритий лише окремий аспект 1 бал.

Після завершення відповідно Тематичного блоку 1 і Тематичного блоку 2 проводяться **контрольні роботи** у формі тестування, зокрема Контрольна робота 1 (остання декада вересня) і Контрольна робота 2 (остання декада листопада). Завдання з тестування містить 20 запитань, правильна відповідь на кожне з яких оцінюється в 0,5 бала.

У випадку відсутності студента з поважних причин відпрацювання та перездачі модульних контрольних робіт здійснюються у відповідності до «Положення про порядок оцінювання знань студентів при кредитно-модульній системі організації навчального процесу» від 1 жовтня 2010 року.

Екзаменаційний білет містить 4 завдання, кожне з яких оцінюється в 10 балів. Критеріями оцінювання відповіді є:

Відповідь повна, подане власне бачення проблеми	9-10
Відповідь повна, подане власне бачення проблеми та зроблені ґрунтовні висновки, проте наявні окремі незначні помилки при викладі фактичного матеріалу	8
Відповідь відображає знання фактичного матеріалу з питання	7
Відповідь демонструє знання фактичного матеріалу, але допущені окремі помилки	6
Відповідь фрагментарна, відображені лише деякі аспекти проблеми	4-5
Відповідь фрагментарна, наявні суттєві помилки при викладі фактичного матеріалу	2-3
Відповідь має значні помилки, або відсутня	1

Умовою допуску до іспиту є отримання студентом під час семестрового оцінювання не

менше ніж 20 балів (**критично-розрахунковий мінімум**). При цьому обов'язковим є успішне складання модульних контрольних робіт. **Рекомендований мінімум** для допуску до іспиту – 35 балів.

При простому розрахунку отримаємо:

	Тематичний блок 1	Тематичний блок 2	Іспит	Підсумкова оцінка
Мінімум	15	20	25	60
Максимум	25	35	40	100

7.3 Шкала відповідності оцінок

Відмінно / Excellent	90-100
Добре / Good	75-89
Задовільно / Satisfactory	60-74
Незадовільно / Fail	0-59

8. Структура навчальної дисципліни. Тематичний план лекцій і семінарських занять.

№ п/п	Назва теми	Кількість годин		
		лекції	семі- нари	сам. роб.
<i>Розділ 1. Культура найчисленніших національних меншин України</i>				
1	Тема 1. Категоріальний апарат. Переписи населення 1989 та 2001 рр. Міф про поліетнічність України.	2	2	8
2	Тема 2. Законодавче забезпечення прав етнічних меншин в Україні.	2	2	8
3	Тема 3. Російський імперіалізм і проблема російської меншини в Україні.	2	2	8
4	Тема 4. Історія та культура білорусів в Україні.	2	2	8
5	Тема 5. Кримські татари – корінний народ Криму.	2	2	8
<i>Розділ 2. Культура малочисленних національних меншин України.</i>				
6	Тема 6. Молдавани та румуни України.	2	2	6
7	Тема 7. Угорці в Україні.	1	1	4
8	Тема 8. Болгари в Україні.	1	1	4
9	Тема 9. Поляки в Україні.	1	1	6
10	Тема 10. Євреї в Україні.	1	1	4
11	Тема 11. Німці в Україні.	1	1	4
12	Тема 12. Греки в Україні.	1	1	4
13	Тема 13. Гагаузи в Україні.	1	1	4
14	Тема 14. Караїми та кримчаки в Україні.	1	1	4
	ВСЬОГО	20	10	80

Загальний обсяг **120 год.**, в тому числі:

Лекцій – **20 год.**

Семінари – **20 год.**

Самостійна робота – **80 год.**

9. Рекомендовані джерела:

Основні:

1. Галушко К. Ю. Росіяни в Україні. – К., 2012. – 944 с.
2. Етнічний довідник, ч. II: Етнічні меншини в Україні. – К., 1996.
3. Етнонаціональний розвиток України: Терміни, визначення, персоналії. / Відп. ред. Римаренко Ю.І., Курас І.Ф. — К., 1993.
4. Етнонаціональні процеси в Україні: Історія та сучасність. / За ред. Наулка В.І. – К., 2001. – 424 с.
5. Євтух В.Б. Етнічна меншина: поняття, ознаки, функції. // Філософська і соціологічна думка. – 1994. – №4.
6. Євтух В.Б., Трощинський В.П., Галушко К.Ю., Чернова К.О. Етнонаціональна структура українського суспільства. – К., 2004.
7. Коцур В. Національні меншини України в контексті суспільно-політичних трансформацій 90-х рр. ХХ століття - початку ХХІ століття. – Переяслав-Хмельницький, 2019.
8. Мала енциклопедія етнодержавознавства / Інститут держави і права ім. В.М. Корецького НАН України, Упор. Римаренко Ю.І. – Київ: Генеза, Довіра, 1996. – 942 с.
9. Наулко В.І. Хто і відколи живе в Україні. – К., 1998.
10. Національні меншини України у ХХ ст. Політико-правовий аспект. – К., 2000. – 356 с.

Додаткові:

1. Абетка етнополітолога. – К., 1996. – Т. I, II.
2. Борисенко В.К. Політична міфологізація проблем дерусифікації в Україні. // Етнічна історія народів Європи. – К., 2001. – Вип. 11. – С. 4-10.
3. Горбань Т.Ю. Етнонаціональна структура регіонів України: динаміка розвитку // Наукові записки / Збірник: – К.: Інститут політичних і етнонаціональних досліджень ім. І.Ф.Кураса НАН України, 2002. – Сер. «Політологія і етнологія»; – Вип. 19. – С. 3-29.
4. Данильченко О. П. Етнічні групи півдня України. – К., 1993.
5. Етнічні меншини Східної та Центральної Європи: Компаративний аналіз становища та перспективи розвитку. — К., 1994.
6. Етнічні спільноти України і етнографічні особливості. Рекомендований бібліографічний покажчик. – К., 2000.
7. Етнополітичні процеси в Україні: регіональні особливості. – К.: Інститут політичних і етнонаціональних досліджень ім. І.Ф.Кураса НАН України, 2011. – 396 с.
8. Національні відносини в Україні в ХХ ст: Збірник документів і матеріалів. — К., 1994.
9. Польська культура в житті України. Історія. Сьогодення. – К., 2000. – 264 с.
10. Рафальський О.О. Національні меншини України у ХХ ст.: Історіографічний нарис. – К.: Полюс, 2000. – 447 с.
11. Рудницька Т.М. Етнічні спільноти України: тенденції соціальних змін. – К., 1998. – 170 с.
12. Сніжко В.М. Розвиток національних меншин в Україні на сучасному етапі. – К., 1996.
13. Українське Придунав'я. – К., 1998.
14. Халавка Т. Б. Теоретичні засади визначення моделі міжетнічної взаємодії національних меншин у прикордонних регіонах // Державне управління: удосконалення та розвиток. – 2015. – № 9.
15. Шестопад М.М. Євреї на Україні (Історична довідка). – К.: Оріяни, 1999. – 194 с.

16. Яковенко Н. Брати/вороги або поляки очима українців 17-18 століть // Незалежний культурологічний часопис "і". – 1997. – №10. – С. 160-172.